

Izhaja vsakega 15. v mesecu. Stane na leto 6 K. Uredništvo in upravništvo Celje, Schillerjeva cesta št. 3. Rokopisi se ne vračajo. — Naročnina se pošilja »Zadružni Zvezi« v Celju.

ZADRUGA

LIST ZA ZADRUŽNIŠTVO IN KMETIJSTVO
LAST IN GLASILO ZADRUŽNE ZVEZE V CELJU

Cene inseratov po dogovoru. — Interurb. telefon št. 3. Poštno-hranilnični račun št. 415. Ponatisi so dovoljeni le, ako se navede vir. — Reklamacije glede lista so poštne proste.

VABILO

na

REDNI OBČNI ZBOR

ZADRUŽNE ZVEZE V CELJU

registrovane zadruga z omejeno zavezo

✓ nedeljo, dne 20. julija 1919 ob 10. uri dopoldne
✓ mali dvorani Narodnega doma v Celju.

DNEVNI RED:

1. Pozdrav predsednika.
2. Čitanje in odobrenje zapisnika zadnjega občnega zbora.
3. Poročilo načelstva in nadzorstva o poslovanju v letu 1918.
4. Sklepanje o računskem zaključku za leto 1918 in o razdelitvi čistega dobička.
5. Določitev prispevkov za revizijo in v pomožni zaklad.
6. Razni predlogi in nasveti.

Opozarjamo na določbo § 29. zadružnih pravil, ki se glasi; »Vsak zadružnik ima pravico glasovati pri občnem zboru o vseh v § 28. navedenih točkah; vsak delež ima en glas; vendar ne sme imeti noben posamezni udeleženec občnega zbora več kakor sto glasov. Zadrugo zastopa pri občnem zboru njen načelnik ali kak drug pooblaščenec, ki mora biti član dotične zadruga. Vsak pooblaščenec, bodisi načelnik, bodisi kak drug, se mora legitimirati s tozadevnim, v seji načelstva sklenjenim pravilnim pooblastilom ali pa z dotično deležno listino.«

CELJE, dne 30. junija 1919.

Zadružna Zveza v Celju,

registrovana zadruga z omejeno zavezo.

Dr. Anton Božič
predsednik.

Dr. Ernest Kalan
član načelstva.

VSEBINA: Prvi jugoslovanski zadružni shod. — Pismo podaljšanje zadolžnic. — Zadružne in gospodarske novice. — Blagovni promet Zadružne Zveze v Celju.

Prvi jugoslovanski zadružni shod.*

Dne 12. in 13. aprila t. l. se je v Beogradu vršila konferenca odposlancev skoro vseh zadružnih zvez kraljevine SHS, da se sporazumejo in dogovore, kako naj bi zadružništvo v novonastalih prilikah najbolj in najuspešneje vršilo svoje naloge in s tem kar največ doprineslo k zgradbi naše mlade države. Zastopane so bile sledeče zveze: Glavni savez srpskih zemljoradniških zadruga v Beogradu, Hrvatsko-slavonsko gospodarsko društvo v Zagrebu, Hrvatsko-slavonsko društvo v Osijeku, Savez srpskih privrednih zadruga v Dubrovniku, Zadružna zveza v Ljubljani, Zveza slovenskih zadrug v Ljubljani, Goriška zveza gospodarskih zadrug in društev, Savez srpskih zemljoradniških zadruga u Zagrebu, Zemaljska središnja vjeresijska udruga v Zagrebu, Središnji savez hrvatskih seljaških zadruga v Zagrebu. Zadružna Zveza v Celju vsled pomotnega obvestila ni bila zastopana.

Konierenco je otvoril Sima Lozanić, predsednik beograjske zveze, ki je pozdravil zbrane zadrugarje osvobojenega troimenega naroda. Povdarjal je važnost zadružništva, osobito njegovo važnost za vzpostavitev našega narodnega gospodarstva, povdarjal muke in trpljenje celega naroda, zlasti onega v Srbiji, čije slavna vojska (klici: slava ji!) nas je s svojimi silnimi napori osvobodila težkega tujinskega robovanja.

Za predsednika je bil nato izvoljen Sima Lozanić, za njegova namestnika pa Anton Kralj in Albert Hajer.

Ravnatelj glavnega saveza srpskih zemljoradniških zadruga v Beogradu, g. Mihajlo Avramović, doma in v zunanjem svetu priznan zadružni strokovnjak, govori zatem o potrebi, važnosti in možnosti skupnega sodelovanja vseh jugoslovanskih zadružnih organizacij. Iz tega obširnega, zelo stvarnega in lepega govora prinašamo samo glavne misli:

»Dogodilo se je nekaj čudnega in naravnega, ujedini se je naš troimenski narod. Čudno je to, ker to presega celo najsmelejša naša pričakovanja, toda je tudi naravno, ker so se zjedini tri plemena istega naroda z istim govorom, z istimi tradicijami, z istim čustvovanjem. Tudi tu vidimo naše zadrugarstvo načelo, načelo združevanja sorodnih elementov, na čemer so toliko delale naše zadruga in druge naše ustanove. Kako plodonosno je to načelo, vidimo iz vojnih, gospodarskih in političnih dogodkov.

Dokler je bila antanta nejedinstvena, tolkel je

* Uredništvo »Zadruga« smatra za potrebno, da se navzlic omejenem prostoru lista o tem zgodovinskem zborovanju obširno poroča. V poročilu smo se držali zapisnika in lepega poročila, ki ga je priobčil v »Nar. Gospodarju« o zborovanju g. Ant. Kralj, tajnik Zadružne Zveze v Ljubljani.

sovražnik njene vojske na vsakem koraku. Ko se je jače združila in podvrgla jedni komandi, zmogla je neprijatelja. K tej zmagi pravice nad nasiljem so mnogo doprinesli oni, katere imamo čast tu zastopati: kmetje-zadrugarji. Ponosni smo vsled tega, ker smo ravno mi bili tisti, ki so največ delali, da kmetiško prebivalstvo v usodnem trenutku tako lepo izvrši ta posel. Ako bi ne bilo zadružnih naprav, ne bi se bil naš kmet s takim oduševljenjem branil in izvojeval našo svobodo, ne bi bil mogel prenesti onega groznega trpljenja, ker bi si ne bil svest vzvišenosti svojega dela. To je že v balkanskih vojnah konstatiral g. Marth, ki je bil tedaj prišel iz Dunaja osobito zaradi tega, da najde oni vrelc, iz katerega je srbski kmet črpal moč, s katero je prej potolkel Turke, kasneje pa Bolgare. Ako bi ne bilo zadružništva, ne bi se bil srbski vojak odlikoval z ono slovito disciplino, s katero se odlikuje. Isto vidimo tudi pri drugih naših plemenih in pri drugih kulturnih in naprednih narodih. Naše zadružne organizacije so vzdrževale tudi v prošlosti bratske in prijateljske medsebojne stike, pa pripade tudi njim dober del zaslug, da je naše narodno ujedinenje po sovražnem porazu tako gladko provedeno.

Prehajam preko početkov ljudske kulture; ne bom omenjal kitajske, babilonske in egiptovske kulture, kjer se je zadružništvo povzpelo na doslej nedoseženo stopnjo. Prehajam perijodo srednjega veka in pristopim takoj k perijodi novega veka, katero delim na dva manja pododdelka; v perijodo proizvodjanja za sebe in v perijodo proizvodjanja za trg. Tudi tedaj, kakor prej in slej, je bilo poljedelstvo vedno organizovano. Perijoda proizvodjanja za osebne potrebe poljedelčeve je imela organizacije, ki so bile posebljene v rodbinskih zadrugah. Z nastopom novih razmer, z odkritjem Amerike, vsled česar je bila Evropa izpostavljena novim vplivom in silnim premembam, živi poljedelstvo novo življenje — polagoma se prično otvarjati nova tržišča in dotedanje organizacije se začno kazati kot nezadostne. Novi položaj izziva novo evolucijo: pojavlja se prvokrat nova organizacija poljedelcev — poljedelska zadruga, kot posledica socialne nujnosti. To niso tvorbe nekakega razuma posebej, ne posameznega človeka, to so socialne tvorbe, njihova korenina je v samem poljedelstvu 19. veka. Poprej je bil poljedelec i proizvajalec i predelovalec, fabrikant in konzument; v novi družbi, ki sloni na delitvi dela, je poljedelec izgubil nekatere od teh funkcij, ali je zato prestavljen iz onega mirnega stanja, pahnjen je na tržišče kakor vse drugo ekonomsko delo. Danes poljedelec ni več odvisen od dobre ali slabe žetve, ne zavisi samo od delovne moči, ne zavisi samo od živinske kuge, on zavisi danes od mnogih drugih in večjih sil, katere leže izven njegove moči, izven njegovega območja. Zato se mora današnji kmetovalec zatekati k drugim sredstvom, k raznim koalicijam, raznim kombinacijam, raznim združevanjem, da okrepi svojo silo, da se vzdrži in očuva.

Poglejmo po vsem svetu, pa bomo videli, da je kmetov napredek hodil vspešno z razvitkom kmetijskega združevanja. Kjer združevanje vsled prometnih razmer ali etičkih pogojev ni uspelo, tam je poljedelstvo na najnižji stopnji. Tam je civilizacija omejena na nekaj kilometrov izven mest, a to nas ne more zadovoljiti, ker to ni civilizacija celega naroda; tam obstoji civilizacija mest, ali ne civilizacija vasi. Na drugi strani, kjer je združništvo močnejše razširjeno, ondi je tudi civilizacija bolj razširjena, a za vzgled navajam Holandijo, Dansko in Irsko, ki je bila pred 40 leti še najbolj zapuščena dežela, danes pa je ni bolj napredne agrarne dežele. Početki tega razvoja obstoje tudi pri nas, ali s temi samimi početki se ne moremo zadovoljiti. Težiti moramo za tem, da naš kmet, ki je toliko doprinesel k naši svobodi, postane deležen obče kulture. To doslej ni moglo biti, ker se je naš kmet in celi narod moral dolgo in krvavo boriti, da ustvari pogoje za kulturo, a ko jo je izvojeval, ne smemo, da mu tega ne damo — na tem moramo dolgo in mnogo delati.

Dosedaj smo bili razdeljeni in razcepljeni tudi pri tem delu in stremljenju, razdeljeni in razcepljeni na pokrajine in plemena, da, bili smo razdeljeni tudi v posameznih plemenih in v posameznih deželah. Združništvo ni ustanova za borbo in za razdvajanje, združništvo služi obrambi proti nepravilnim napadom, zblizovanju in združevanju sorodnih elementov. Tudi zaradi tega ni moglo naše združništvo izvršiti svoje naloge. Isto vidimo pri združništvu bivše podonavske monarhije. Njeno krepko in številno združništvo je bilo razcepljeno in zato slabotno. Monarhija je to hotela, ali mi hočemo krepko, silno in močno združništvo. Mi hočemo, da bode naše združništvo kakor ono na Angleškem in Irskem, ki ima danes samo eno zvezo z nekaj manj kakor 4 milijoni rodbinskih očetov in skoraj 25 milijoni duš. Oprto na to ogromno organizovano moč je bilo v stanu, da je rešilo veliko vprašanje o oskrbovanju vojske. Njihova zveza je prevzela, da dobavlja na leto 7 milijonov čevljev, ravno toliko bluz, hlač, srajc in ves usnjeni material in da je to uspešno izvršila, vidimo na vsakem njihovem vojaku, ki je tako razkošno opravljen. Pa ne samo to, združništvo je igralo veliko vlogo tudi pri oskrbovanju civilnega prebivalstva. Združništvo je to moglo prevzeti in izvesti, ker je razpolagalo z močno in krepko organizacijo. Pomislite, za koliko bi mi danes bolje stali, ako bi imeli tako močno organizacijo. Razumem razcepljenost združništva v bivši monarhiji, ker ona je hotela samo slabotne sile. Tedaj se je to moglo razumeti; ali danes, ko smo ujedinjeni? Ne, tega bi jaz ne mogel razumeti.

Prehajam na vlogo združništva v naši novi državi in omenjam tri momente: oskrba vasi, bremena, ki bodo padla na kmeta, stik s celim svetom.

Naše združništvo ima odgovorno besedo pri oskrbovanju vasi, ker kdo je za to bolj pozvan in kdo pozna

bolje vas in potrebe vasi kakor zadruga? Že tu se pojavlja pogoj, katerega ne moremo izpolniti — potreba velike moči. Zato se bomo sicer izpodtaknili ob prvem koraku, ali se ne smemo ustaviti; delali bomo, čim več in bolje moremo. Koliko bi lahko več in lažje dosegli, če bi bilo vsaj združništvo v bivši monarhiji že od prej ujedinjeno!

Bremena, ki jih že nosi naš poljedelec, so znatna in težka; a ta bremena bodo vsak dan težja, ker so državne potrebe vsak dan večje. To za mene pomeni, da je treba dvigniti proizvodnjo moč tistega, ki mora to dati državi, da se more razvijati in napredovati; pomenja, da je treba dvigniti proizvodnjo moč našega poljedelca, pospešiti tempo proizvodnje, povečati količino in izboljšati kakovost proizvodov.

Z odpiranjem naše zemlje celemu svetu, s stikom s celim svetom nastopijo nove potrebe in novi pogoji. Ta stik bo brez dvoma prinesel znatne spremembe v naši socialni sredini. Naša industrija dobiva sedaj nove pogoje za krepki razvoj. Ta razvoj pa bo brez dvoma imel znaten vpliv na poljedelstvo. A morejo li male zadruge in neudinjene zveze dati poleta razvitku industrije? Uverjen sem, da ne morejo; ujedinjene pa bi zmogle dosti in v tem vidim potrebo, da se ujedini naše razcepljeno združništvo.

Slednjič smo sedaj združeni in vse ono, kar zadene in bo zadelo jeden kraj ali jedno plemè, zadelo bo nas vse. Problem je jeden in organizacija mora biti jedna. Stiska je jedna in odpor mora biti jeden.

Poljedelec ni, kakor se misli v nepoučenih krogih, konservativen element, element, ki ni zmožen, da bi razumel nove koncepcije in novo socialno stanje. Nasprotno, ima i socialni i gospodarski interes, da je v državi čim več produktov, čim več in boljših konsumentov, čim več in solidnejših plačevalcev, ker samo v taki državi so dani pogoji za intenzivno poljedelstvo. Zato imamo največji interes za močan razvoj industrije, ali tu obstoji bojazen — da ne ostanejo naše vasi puste in prazne vsled razvitka industrije. Da pa do tega ne pride, moramo največjo pozornost obratiti vasi in življenju na vasi. Selo moramo napraviti za prijetno bivališče, poljedelstvo za mil poklic. Naš kmet je i kot borilec za svobodo i kot rob za svobodo videl mnogo sveta in mnogo dobrega in zlega po svetu. Že sedaj vidimo, da zahteva mnogo več nego pred vojno, da je drugačnega mišljenja nego prej. Pridenimo k temu še draginjo in bedo, ki vlada pri nas in po celim svetu, potrebo intenzivnega proizvodnje, da se oskrbe milijoni ljudi, potrebo neprestanega dela skozi celo leto, pa bomo videli, da je industrija postala velika privlačna točka za mnoge in mnoge sile, ki žive v vasi. Pojavlja se torej nov problem, problem, ki v toliki meri ni obstojal pred vojno. Dodajmo bedo, ki vlada v vasi, slaba pota, slaba stanovanja, slabe higijenske razmere, slabo hrano, pa boste videli, da ima industrija veliko privlačno moč za kmetijske sile. Zato leži na naših ustanovah še

večja skrb nego dosedaj za popravo vseh življenjskih pogojev v vasi. Sedaj ne gre samo zato, da nudimo vasi cenejši kredit, cenejše in boljše priprave in orodje, ampak moramo premeniti vse pogoje za življenje v vasi, ako hočemo ohraniti zdrav in produktiven vaški element. Ta problem se ne more rešiti, če se ne unifikuje in ne ujedini politika dela. Vidite, kako težke naloge nas čakajo, nas, ki smo delali in kakor moremo brez samohvale reči, jedini delali za dobrobit vasi in za to, kar je vasi potreba. To naklada živo in vsestransko brigo za veliko kulturno akcijo za vas, ako hočemo ustvariti kulturo vasi, kulturo celega naroda.

Zadružništvo ni indiferentno gibanje, naše ustanove niso indiferentne ustanove, pa ne smemo dopustiti, da stvari gredo, kakor pač gredo. Zadrugarji so aktiven element, zadružništvo ni ne teoretski, ne filozofski, ampak delovni program, ustvarjajoči program. Zato moramo biti aktivni in sicer zelo aktivni in se moramo posluževati sodobnih metod, a to so metode zjedinevanja sil, združevanja sil, metode velikih sil. Samo s takim delom in po teh metodah moremo iz vasi napraviti prijetno bivališče in iz poljedelstva ljub poklic, kakor so to storili Irci, ki so pred zadružnim gibanjem tekom 20 let izgubili z izseljevanjem 4 1/2 milijona prebivalcev, ki so se izselili v Ameriko. Z velikim zadružnim gibanjem so Irsko napravili za eno od najnaprednejših agrarnih dežel na svetu.

Razven vsega tega moramo voditi račun tudi o dobi, v kateri živimo. Danes se gradi naša mlada država, ustvarjajo se novi zakoni in nova zakonodaja in to se tika neposredno nas in poljedelcev kakor n. pr. agrarna reforma, nasledno pravo, zadružni zakon, davki, carine in vsakojaka gradnja države v korist enega, ki v njej živi. Videli smo, koliko je teh vprašanj in kako globoko posegajo tudi v interese poljedelstva. Moremo li mi, poljedelci in zadrugarji, da se ne udeležujemo pri zgradbi države? Ne, ker hočemo s svojim sodelovanjem storiti neizmerne usluge ne samo poljedelstvu in zadružništvu nego tudi naši državi sami.

Naposled gospoda, čeprav smo vsi zadrugarji in čeprav imajo naše organizacije iste cilje, je več raznih vidikov z ozirom na zadružništvo in ono ne more doseči velikih uspehov, ako ni ujedinjeno v osnovnih načelih. Brez ujedinjenja ne moremo priti do določitve jedinstvenega programa za delo, do jedinstvene delovne metode, do jedinstvenega pogleda na svet, a zadružništvo mora vse to imeti.

Dotaknil sem se razlogov poljedelskega značaja, razlogov ekonomskega in socialnega značaja, da povdarim potrebo našega ujedinjenja, a sedaj se hočem dotakniti razlogov čisto socialnega značaja.

Govorimo, da smo en narod in da imamo tri imena. Pravimo, da smo en narod in jaz verujem v to in moramo verovati, da mi vsi i v Srbiji i v Hrvatski i v Sloveniji verujemo v to. Toda sedaj pomislite, kako bi naše narodno jedinstvo izgledalo, da ne govo-

rmo o naših sovražnikih, kako bi oni o tem mislili, nego da govorimo o naših prijateljih, kako bi mi kot zadrugarji izgledali pred njimi, če bi naše zadružne organizacije, ki so v celem svetu prvi početki ujedinjenja, ostale razcepljene in neujedinjene?

S tem, gospoda, završujem. (Živahno odobravanje).

Dr. Rudolj Sardelič (zastopnik srbske zadružne zveze v Dubrovniku) želi, da bi se inteligenca živahnejše udeleževala dela v zadružništvu.

Po kratkem nagovoru Ivana Vukića iz Splita izjavi Anton Kralj (Zadružna zveza v Ljubljani): Pozdravljam zastopnike bratskih zadružnih organizacij v imenu slovenskega zadružništva, ki se veseli, da je prišel čas, ki nam je omogočil ta sestanek. Prvikrat smo se sestali k važnemu posvetu, da se sporazgovorimo o naših razmerah in potrebah. Kar se tiče ustanovitve osrednje zveze, mislim, da je stvar povsem enostavna. Položaj našega zadružništva poznano, znan nam je tudi razvoj zadružništva pri drugih narodih, pa je za nas potem samo po sebi umevno, da nam je potrebna osrednja zveza. Zato je po mojem mnenju odveč, če bi hoteli še nadalje dokazovati važnost take ustanove, Zadružna zveza v Ljubljani se je večkrat bavila s tem vprašanjem in je prišla do bistveno enakega zaključka, do katerega se je došlo pri tozadevnih predposvetih v Beogradu, kakor vidimo iz predloženega osnutka pravil za osrednjo zvezo. (Pripominjamo, da so se vršili glede ustanovitve nameravane osrednje organizacije jugoslovanskega zadružništva dogovori med Zadružno Zvezo v Celju in ZZ v Ljubljani. Po nasvetu celjske Zveze se je opustila misel pokrajinske koncentracije zadružništva potom zadružnih oddelkov pri deželnih vladah.)

Gjuro Marić (dubrovniška zveza), kot referent odbora za pripravo dela za to konferenco, izvaja: Konstatiram po vseh teh govorih, da smo se zjediniли o temeljnih načelih, o potrebi, važnosti in možnosti sodelovanja vseh naših zadružnih organizacij. Mislim pa, da je vseeno potrebno, da sprejmemo neke temeljne sklepe in potem preidemo v podrobnosti. Vsled tega si dovoljujem predložiti Vam sklepe, ki jih je sprejela zadružna sekcija agrarnega poverjeništvu v Zagrebu in kateri so bili sprejeti tudi na sestanku, ki se je odločil sezvati to konferenco. Ti sklepi se glase:

1. Za čim uspešnejše in pravilnejše izvajanje zadružnih nalog in za čim jačjo zaščito in pospeševanje zadružnih interesov v kraljestvu Srbov, Hrvatov in Slovencev je neobhodno potrebno, da se čimpreje osnuje glavna zveza zadružnih organizacij v tej državi.

2. Glavna zveza ima instruktivno-reprezentativno nalogo, osobito pa da vodi zadružno-pridobitno delo, dajajoč inicijativo in da pospešuje snovanje eventualno potrebnih institucij in organizacij.

3. Poleg tega ima skrbeti za povzdigo kulturnega stanja na kmetih.

4. Sedaj obstoječe zveze in druge združne organizacije stopijo v glavno zvezo take kakor so.

5. Glavna zveza ima tudi to nalogo, da sodeluje pri reorganizaciji združništva in združnih organizacij po pridobitnih, teritorialnih in strokovnih razmerah in potrebah.

Te točke o poglobitvenih namenih glavne zveze konferenca soglasno odobri.*

Referent Marić: Odbor je razpravljal tudi o podrobnostih in je izvršil tudi načrt pravil Glavne zveze, da vam moremo pokazati, kako si mislimo, da bi bilo treba udeležiti jedinstvo našega združništva.

Nato se preide na čitanje pravil in razpravljanje o posameznih točkah. Razprav so se udeleževali vsi odposlanci, podala so se potrebna pojasnila, na kar se je načrt sprejel z nekimi izpremembami in dopolnitvami. Tvrdka je bila prvotno predlagana: »Glavni savez jugoslovanskih združnih organizacij«, na konferenci pa se je določilo, da se imenuje: »Glavni združni savez u kraljestvu Srba, Hrvata i Slovenaca«.

Ta pravila se predlože v končno odobrenje ustanovni skupščini glavne zveze.

Popoldne dne 12. aprila se je konferenca nadaljevala pod predsedstvom g. Ant. Kralja. Poročal je g. Gj. Marić o oskrbi združnikov s poljedelskim orodjem in vsakdanjimi potrebščinami.

Strašno trpljenje srbskega naroda v vojni je pa naslikal Kosta Glavinič (Beograd): Vprašanje preskrbe je največje važnosti. Stiska je povsod velika, ali v Srbiji je največja. Tri leta sem roboval z. g. Avramovičem tu v Beogradu in vsak dan smo gledali, kaj vse odnaša sovražnik iz naše dežele. Posebno strašno je bilo ob času sovražnikovega bega. Črede živine in drobnice so gonili dan in noč skozi Beograd. Gledali smo, kako oficirji in njihovi pomagači tovorijo in odvažajo premoženje meščanov in države — odvlekli so celo cunje, v katere se v mirni dobi ni hotela oblačiti niti ciganka. Jedina nada nam je bila, da bo bolje po povratku vojske. Pa ni bilo bolje. Saj ni bilo niti drv, da bi mogli speči vojakom kruha. Bojim se, da bo stiska zaradi slabih prometnih sredstev trpela še dolgo. Poleg tega so izginili najboljši uradniki, a njihova mesta so zavzela stari in nesposobni. Najvažnejše ministrstvo, ono za prehrano in obnovo, je izpustilo dragocen čas, ker se ni pravočasno pobrigalo za nabavo semenja in orodja za pomladansko setev.

Ko smo se uverili, da država vsega tega nima pred očmi, osnovali smo po inicijativi g. Avramoviča Glavni odbor za obnovo dežele, v katerem so zastopani vsi interesovani. Vse smo pregledali, proučili in dognali, da bi potrebovali najmanj 150 milijonov dinarjev, toda komaj čez dva meseca nam je dovolila

država cela 2 milijona dinarjev kredita, s katerim pa niti danes še ne moremo razpolagati.

Prosili smo za pomoč naše mogočne in bogate zaveznike, pa oni pravijo, da ne morejo pomagati, dokler nimamo v Parizu ali v Londonu otvorjenega kredita. Finančni minister pravi, da nam tega ne more dati.

Dovolite, da vam po uradnih podatkih naštejemo, kaj nam je sovražnik odnesel v živini in živinskih proizvodih. Odvezli so nam: konj (100%) za 82,200.000 dinarjev, goveje živine (40%) za 150,000.000, ovac (80%) za 350,000.000, koz (80%) za 16,800.000, svinj (80%) za 70,000.000, kuretine za 60,000.000, kar da pri živih živalih 729,000.000 dinarjev in sicer samo v Srbiji v mejah pred I. 1912, a še več v Stari Srbiji in Macedoniji. Tam pa je bila živina slabše kakovosti, pa računimo škodo samo na polovico, na 364,500.000 dinarjev. Skupno je torej samo pri živini upropaščena vrednost 1 093,500.000 dinarjev. Temu treba dodati še vrednost živalskih proizvodov in sicer: volne za 720,000.000, kozie dlake za 18,800.000, kož za 82,900.000, jajec za 120,000.000, skupaj torej živalskih proizvodov za 941,700.000 dinarjev, oziroma pristevši poprej navedeno vrednost živali vsega skupaj 2.035,200.000 dinarjev. Vrednost se je vzela v račun v predvojnih cenah (vol 300 dinarjev, konj 500, ovca z volna 100, svinja 50 dinarjev).

To je ogromna vrednost, ali še ni nič proti temu, kar potrebujemo sedaj. Treba nam je najmanj 250.000 krav, 50.000 kobil, 250.000 ovac in 100.000 parov volov, kar vse skupaj predstavlja po današnjih cenah ogromno vrednost.

No, to še ni niti od blizu vse. Kje je vse ono drugo, kar nam je sovražnik odnesel iz privatne in državne imovine? Točnih podatkov o tem ni, ali znamo in vidimo, da je naš narod gol, bos, gladen in žejen, da nima, na kar bi se vlegel niti s čim bi se pokrtil, da nima nobenih priprav, ne orodja ne semenja in ne drugih potrebščin za delo in življenje.

Zveza srbskih kmetijskih zadrug ni mogla prevzeti preskrbe teh stvari, ker nima stika s svojimi zadrugami vsled nikakih komunikacij. Zato smo počeli snovati posebne zadruge za obnovo in oskrbo. Moramo si sami pomagati na kakršenkoli način in ravno zato grem te dni v Osijek, Zagreb in Ljubljano, da vidim, kaj bi mogli tam dobiti in po kakšni ceni. Ne zahtevamo zastoj, nego samo, da se nam proda po prilični ceni.

Kakor vidite, potreba in stiska je ogromna, sredstev nobenih, pomoči od nikoder; zato nezadovoljnost splošna. Ali mi, ki smo toliko pretrpeli, nismo niti trenotek dvomili v našo moč in tudi sedaj ne dvomimo, Dogodilo se nam je, kakor se dogodi tistemu, ki hodi po mraku, pa ga nekdo nenadoma udari po glavi in on se onesvesti, pa se opoteka, dokler se ne zave. Tudi mi se bomo zavedli, v to verujemo vsi.

* Medtem se je Glavni savez v Beogradu dne 14. junija 1919 že ustanovil. Poročilo o tem zborovanju priobčimo v prihodnji številki.

Mihajlo Avramović: Beda, ki sta jo opisala g. poročevalec in g. Glavinič, ni samo naša, to je splošna beda, ki je posledica te strašne vojne in privatnega kapitalizma, ki hoče kopiciti silne denarje z majhnim delom in brzim tempom. Stalno dobivam poročila iz Angleške in drugih držav, ki imajo odprto morje, pa vidim, da tudi tam zadrugarstvo enako toži kakor mi tukaj. Ondi sicer niso toliko trpeli od sovražnika, ali so zato stalno hranili in vzdrževali silno vojsko, ki ni ničesar proizvajala, nego je tudi sam narod proizvajal, da vojaki s temi proizvodi uničujejo. Njihova industrija je zelo oškodovana in je ves čas vojne delala za vojaštvo. Ona kuga, o kateri je govoril referent, preti tudi nim zaradi brezposeinosti in pomanjkanja. Te blodnje sicer ni moči opravičiti, ali je umevna: izzval jo je nenasitni privatni kapital.

To nevarnost in bedo že doigo povdarjajo predstavitelji zavezniškega združništva. Že 7. februarja tl. so pričeli s tem v Parizu in tam je bilo zastopano združništvo Angleške, Amerike, Francoske, Italije, Belgije, Poljske, Češke in Rusije. Pozvali so bili tudi Glavno zvezo srbskih kmetijskih zadrug, toda brzojavni poziv nam je bil dostavljen cel mesec po zaključku konference. Sedaj stalno zboruje ta konferenca v Londonu in mi smo z njo zvezi preko naših tamošnjih zastopnikov. Posebno se tu razpravlja o oskrbovanju ljudstva potom zadrug v vseh aliiranih državah in sedaj zahtevajo od nas podatkov, česa je treba narodu v vsej naši državi in kaj jim moremo dati iz naše države v zameno. Sicer sem pozvan tja kot predstavnik združništva v Srbiji, ali bi mogel, ako na to pristanete, predstavljati celokupno naše združništvo. Mislim, da je neobhodno potrebno, da pristopimo k tej interaliirani združni ustanovi, ker ima sredstev in potov, da nam pomore.

Albert Hajer (Osjek) in Anton Kralj (Ljubljana) sta z živo besedo opisavala tudi trpljenje hrvatskega in slovenskega naroda v vojni.

Naslednji dan, 31. aprila sta govorila Mladen Vukmir (Hrv.-slav. gospodarsko društvo v Zagrebu) in Ačim Gjermanović (Savez srpskih zemljoradničkih zadruga v Zagrebu), ki sta oba priporočala, naj se naše združništvo obrne za pomoč do inostranskih organizacij. Isto je priporočal g. Marič (Srpska zveza u Dubrovniku), ki je orisal žalostni položaj srpskega združništva v Dalmaciji. V enakem smislu sta se izjavila Rudolf Galjer (Središnji savez hrvatskih seljačkih zadruga v Zagrebu) in dr. Rudolf Sardelič (Dubrovnik). Mihajl Segedi (Zagreb) je nasprotno povdarjal potrebo, da se posveti posebna pažnja pospeševanju industrije na združni podlagi. Ivan Lupis-Vukič opisuje stanje Dalmacije, katero deli v kulturno in napredno in v nekulturno in zaostalo. K prvi spada celo primorje in otoki, a k drugi zagorski kraji od Zadra do izpod Dinarskih planin. Prvi del je izredno delaven in štedljiv in je imel pred vojno veliko denarja vložnega pri

Združnem savezu v Splitu. Neke zadruge so imele celo do milijona kron odvišnega denarja. Vojna je seve vse to izpremenila. Res, da se je vino drago prodajalo, po 10 kron in še več, ali se je zato žito in druga hrana plačevala celo po 15 kron in še višje za kilogram. Tako se je privarčevani denar ves potrošil. Vinogradništvo je za časa vojne silno trpelo; filoksera se je močno razširila, peronospora je neusmiljeno gospodarila, ker ni bilo ne modre galice ne delavcev. Ribarstvo se je tudi zanemarilo. Ribariti so smeli le vojaki, ki so pa pri tem uničili vse ribarske naprave in potrgali mreže in vsled tega se tudi z ribarstvom ne moremo okoristiti. Naši Amerikanci, ki so velik vir dohodkov, niso mogli med vojno ničesar pošiljati domov. Pač pa so finansirali naše agitacijsko gibanje. V tisti dobi, v kateri je trajala vojna, cenim, da bi bili poslali domov najmanj 100 milijonov dolarjev. Sedaj bi bilo treba stopiti z njimi v stik, da bi nam ta denar posodili za obnovo in povzdigo naše države. Italijanska okupacija dela sedaj Dalmaciji silno škodo, saj odnašajo celo kolje iz vinogradov. Zaradi vsega tega je Dalmacija postala jako siromašna in ji je potreba velike pomoči. Potrebuje vsega, a dati ne more ničesar. V normalnih razmerah bi mogli dati vina, olja, cementa, bauksita, cianamita, mramorja in raznega gradbenega kamena. Kar se tiče posebej oskrbovanja Srbije, treba je iskati ožjega stika in sporazuma z znatnim številom američanskih in angleških misij, ki se s tem pečajo.
(Konec prihodnjič.)

Pismeno podaljšanje zadolžnic.

Razen rajfajznovk imajo posojilnice glede roka posojevanja proste roke, kadar posojujejo na zadolžnice in ne na menice. Kedar je osebni kredit, izberejo si krajši, kedar je hipotečni, daljši termin, osobito, ako se posojuje na anuitete (obletnice), ko se z obrestmi vred vrača vselej tudi nekaj glavnice. Posojilnice rajfajznovke imajo v § 1 zakona do $\frac{1}{6}$ 89 v ondi navedenih točkah vezane roke. § 2. tega takozvanega rajfajzenskega zakona pa se je nadomestil z zakonom z dne 11. junija 1894 drž. z. št. 111. Po § 2. tega slednjega zakona (11. 6. 1894) se ne sme besedilo zadolžnic glede obroka posojila glasiti na daljšo dobo kakor štiri letno. Nobenemu dolžniku ne sme toraj rajfajznovka pismeno obljubiti, da ga bo za posojilo čakala več kakor štiri leta. Iz tega zakonskega določila bi se potem morebiti logično sklepalo, da zgubi dolžno pismo po preteku štirih let svojo veljavo kot zadolžna listina tako, kakor zgubi običajno navadna menica svojo moč kot menica po preteku 3, oziroma $3\frac{1}{2}$ let. Neplačani dolg sicer ostane v obeh slučajih dolg, a teh dokumentov bi se morebiti pri eventualnih tožbah človek ne mogel poslužiti kot polno veljavnih dokazov. Iz vseh teh okoliščin sklepajo nekateri posojilniški stro-

kovnjaki, osobito revizorji, da je neobhodno potrebno, da se 4 leta stare zadolžnice pri posojilnicah pismeno podaljšajo, to je, da se pri takih zadolžnicah napiše dostavek, da se posojilo ali ostanek posojila podaljša bodisi na daljši ali krajši obrok (toda ne čez štiri leta), kar morajo podpisati dolžnik in poroki. Tako podaljšanje je v mnogih slučajih zavodu res v korist. Večkrat je pa to dolžnikom zelo nädležno, zlasti jih je sram povedati porokom, da posojilo še ni vrneno, vsaj v celoti ne. S poroki si morebiti niso več dobri, ali po so poroki pomrli, ali se preselili itd. V takih slučajih naj se posojilnica morebiti z vpogledom v zemljiško knjigo ali s poizvedovanjem pri sosedih ali na drug način prepriča, kako dolžnik gospodari. Pri ugodnih slučajih se lahko potem opusti zahtevanje podaljšanja po porokih ali sploh vsako pismeno podaljšanje. Tedaj zažostuje, ako dolžnik edino le obresti plača. In edino to, da se vzamejo od stranke zaostale, zamudne ali celo predplačane obresti, se ne sme smatrati za pismeno podaljšanje v smislu § 2. zakona z dne 11. 6. 1884. Teh nazorov so nekateri praktični posojilničarji in juristi. Tega mnenja je tudi baron Störckova »Splošna zaveza poljedeljskih zadrug« na Dunaju, ki se je na dotično vprašanje Okrajne posojilnice v Krškem z dne 15. 6. 1894 pod št. 7088 po svojem tajniku dr. jur. Neudorferju v tem smislu izrazila. I. L—e.

Zadružne in gospodarske novice.

Posojevanje in vračevanje. Trgovci pravijo: Dobro kupljeno je napol prodano. Posojilnice naj imajo pa geslo: Varno posojeno je gotovo vrnjeno. Kakoršnih listin naj se posojilnice pri posojevanju poslužijo, o tem odločuje ustroj posojilnice in okoliščine. Nerajfajznovke lahko posojujejo tudi na menice, rajfajznovke pa ne. Prve kot druge naj goje večinoma osebni kredit, hipotečno kreditovanje pa lahko prepuste bolj hranilnicam. Ako pa dober zadružnik le želi, da se posojilnica intabulira, naj se mu ustreže. Dobrim zadružnikom se pa lahko dovoli osebni kredit. Včasih zadostuje le dolžnikov podpis, osobito pri manjših zneskih. Pri večjih posojilih naj se porok podpiše. Včasih je treba še več porokov, ki naj se kot poroki in plačniki zavežejo. Tu in tam je bilo v slabih časih potreba, da je bil celo kombiniran kredit, t. j. poroki so se podpisali in vrhu tega se je na zemljišče vknjižilo. Poroki so se včasih kar na hipotečni zadolžnici podpisali, kar je pa imelo za posledico, da so morali priti na zadolžnico dvojni kolki po drugi lestvici. Da so se dolžniki manj obtežili, izgotovila se je za podpis porokov posebna zadolžnica, toda s klavzulo, da je ta le za varnost dotičnega hipotečnega posojila. Ako se enemu in istemu zadružniku večkrat posodi, vodi lahko posojilnica za vsa posojila en sam konto, pri katerem naj pa tako uredi, da ima za vsa posojila en sam vračilni obrok. Ker pa pri vseh

posojilih niso ene in iste okoliščine, eni in isti poroki, osebno ali hipotečno kreditiranje, zato je pač boljše stranki otvoriti nov konto. To se mora zgoditi glede porokov, da ti vedo, na katero posojilo je dolžnik vrnil to ali ono svoto, kajti pri vračevanju imajo dolžniki in poroki pravico povedati, katero posojilo je bilo vrneno. Če pride n. pr. do procesa, govori zakon, da imata dolžnik in zadolžnik (porok) pravico, da rečeta, s to in in to svoto sva vrnila to in to posojilo. Upnik (posojilnica) nima brez dovoljenja teh pravice govoriti, da da je na račun vseh posojil, katerih je bilo morebiti vse polno in različnih, vzela kakošno svoto, o kateri je bil znabit nastal kak spor. Glede posojevanja na hipoteke naj omenimo, da se po novih zakonitih določbah lahko intabulira na isto mesto, na katero je bila že plačana hipoteka, ako se nese v zemljiško knjigo z izbrisno pobotnico vred ob enem nova hipotečna zadolžnica; ta pride na omenjeno staro mesto. Kedar se vrača hipotečno posojilo, naj se vrneno posojilo tudi v zemljiški knjigi vselej izbriše, zlasti če je v celoti vrnjeno. Na vrnena hipotečna posojila brez zemljiškoveknjiženja na novo posojevati, ni zakonito. V tem slučaju se riskira, da pride pri eventualnem procesu novo posojilo na zadnje mesto v zemljiški knjigi, da imajo drugih strank dolgovi prednost pred dolgom, ki se je bil dal, češ, saj smo še vknjiženi, dobro vknjiženi.

J. L—e.

O takozvanih »neposrednih pristojbinah«. Do leta 1912 so morale vse posojilnice, tudi takozvane raifajznovke, ki niso osnovane samo po zadružnem zakonu (9. apr. 1873), ampak tudi po zakonu z dne 1. junija 1889, plačevati vsako leto iz lastnega nagiba, t. j. ne da bi bile pozvane od davčne oblasti, pristojbine (namesto kolka po prvi lestvici) od vplačane pristopnine članov, od vplačanih in izplačanih deležev, od izplačanih obresti (dividende) deležev. — Teh pristojbin po zakonu z dne 3. januarja 1913 raifajznovkam ni treba več plačevati. To navajamo radi tega, ker se je pred nekim časom tudi v »Zadrugi« o tem nejasno poročalo.

L—e.

Kolkovanje vlog posojilnic (in sličnih zadrug) na deželna (okrožna) sodišča. Po novi cesarski naredbi z dne 28. avg. 1916 se kolkujejo s 3 kronami za 1 polo, z 1 krono za vsako naslednjo polo in s 50 v za vsako prilogo sledeče vloge: prošnja za vpis zadruga, prošnja za vpis načelnikov ali likvidatorjev, vloga za izbris zadruga. Kadar se pa pravila samo toliko spremeni, da tega ni treba v »Uradnem Listu« razglasiti, (glej § 9 zadružnega zakona od 9. apr. 1873), kolkuje se vloga za vpis v zadružni register samo z 2 kronami. Novih načelnikov podpisi morajo biti sodnijsko ali notarsko poverjeni s kolekom 2 K, in sicer tudi za več podpisov z enim samim kolekom za 2 K.

I. L—e.

Blagovni promet Zadrुžne Zveze v Celju.

Tiskovine za računске zaključke.

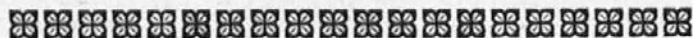
Opozorjamo, da imamo v zalogi inventurne izvlečke iz glavnih knjig z naslovnimi ovitki, dalje računске zaključke za posojilnice in mlekarne. Članicam priporočamo, da naročajo pri nas tisek računskih zaključkov; iste pri tem lahko obenem pregledamo. Dalje imamo v zalogi tiskovine za glavne knjige hranilnih vlog in posojil, blagajniške dnevnikе, opravilne zapisnike, izkaze o rentnini in neposrednih pristojbinah zapisnike za seje načelstva, nadzorstva in občne zbornice (zaradi velike zaloge oddajamo te zapisnike zelo po ceni), opomine za obresti in podaljšanje posojil ter vse za posojilniško poslovanje potrebne knjige in tiskovine. Kdor kaj potrebuje, naj hitro naroči, da dobi še svoje tiskovine po primerni ceni. Papirja silno primanjkuje.

Špaga in žveplo.

Na razpolago je izvrstna konoplјina špaga za pletenje vrvi in žveplo za vinograde.

Umetna gnojila.

Zadrुžna Zveza v Celju posluje kot razdeljevalnica umetnih gnojil v političnih okrajih Celje, Slovenjgradec, Konjice in Brežice. Trenutno nimamo nič gnojil v zalogi.

Vabilo na

redni občni zbor

Učiteljske gospodarske in kreditne zadrugе v Celju

registrovane zadrugе z omejeno zavezo

ki se bode vršil v nedeljo, dne 29. junija 1919 ob 10. uri dopoldne v zadrुžnem lokalu v Celju, Breg 26.

Dnevni red: 1. Poročilo načelstva o poslovanju zadrugе v l. 1918. 2. Poročilo nadzorstva. 3. Odobrenje letnega računa za leto 1918. 4. Čitanje revizijskega poročila Zadrुžne Zveze ter ukrepi vsled istega. 5. Volitve v nadzorstvo in eventualno v načelstvo. 6. Slučajnosti.

V Celju, dne 15. maja 1919.

NAČELSTVO.

Vabilo na

občni zbor

Hranilnice in posojilnice v Grižah

registrovane zadrugе z neomejeno zavezo

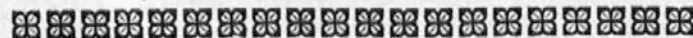
kateri se vrši v nedeljo, dne 15. junija ob 9. uri dopoldne v zadrुžni pisarni s sledečim dnevnim redom:

1. Poročilo načelstva in nadzorstva o računskem zaključku za l. 1918. 2. Sklepanje o porabi čistega dobička. 3. Volitve načelstva in nadzorstva. 4. Slučajnosti.

V Grižah, 15. maja 1918.

Černej.

Pospoh.

Vabimo na svoj

29. redni občni zbor

ki se vrši v nedeljo, dne 22. junija 1919 popoldne ob 2. uri v zadrुžni pisarni v lastni hiši.

DNEVNI RED: 1. Poročilo o poslovanju v letu 1918 in odobrenje računskega zaključka za leto 1918. 2. Razdelitev čistega dobička. 3. Volitev načelstva. 4. Volitev računskega pregledovalca in njega namestnika. 5. Slučajnosti.

V Vitanju, dne 5. junija 1919.

Posojilnica v Vitanju, registrovana zadruga z neomejeno zavezo.
Fr. Hrustel, načelnik. Rud. Koser, tajnik.

Opomba. V slučaju nesklepčnosti občnega zbora ob 2. uri, se vrši isti ob 3. uri popoldne v smislu § 35 al. a zadrुžnih pravil.

Vabimo na

redni občni zbor

Narodne hranilnice in posojilnice v Radečah

registrovane zadrugе z omejeno zavezo

ki se vrši dne 29. junija 1919 dopoldne ob 9. uri v zadrुžni pisarni v hiši št. 21 v Radečah.

DNEVNI RED: 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Potrditev računskega zaključka za l. 1918. 3. Volitev načelstva in nadzorstva. 4. Sprememba pravil. 5. Slučajnosti.

V slučaju nesklepčnosti vrši se občni zbor eno uro kasneje z istim dnevnim redom ne glede na število došliх zadrुžnikov.

NAČELSTVO.

Občni zbor

Glavne hranilnice in posojilnice Slov. goric

registrovane zadrugе z neomejeno zavezo

v Št. Lenartu

se vrši dne 4. junija 1919 ob 4. uri popoldne v posojilniški pisarni s sledečim vspeedom:

1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Pregled in odobrenje računskega zaključka za leto 1918. 3. Volitev načelstva in nadzorstva. 4. Slučajnosti.

NAČELSTVO.

Vabilo na

XII. redni občni zbor

Hranilnice in posojilnice v Prevojah

registrovane zadrugе z neomejeno zavezo

ki se bode vršil v nedeljo 15. junija 1919 pop. ob 3. uri v zadrुžni pisarni s sledečim sporedom:

1. Poročilo načelstva. 2. Poročilo nadzorstva. 3. Odobrenje računskega zaključka za leto 1918. 4. Slučajnosti.

NAČELSTVO.

